

Использование интернетом
для достижения целей устойчивого развития

БЕКБОЛАТ МОЛДАБЕКОВ
Вице-министр юстиции Республики Казахстан

ВЛАСТИМИЛ САМЕК
Заместитель департамента
по коммуникациям ООН
в Казахстане

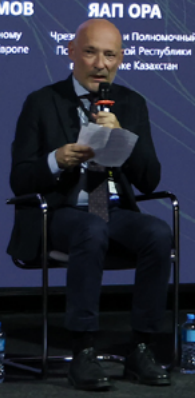
МИХАИЛ АНИСИМОВ
Чрезвычайный и Полномочный
Посол в Казахстане
и Представитель
ОИСАИИ по глобальному
региону в Восточной Европе
и Центральной Азии

РУСЛАН ДАЙЫРБЕКОВ
МОДЕРАТОР
Основатель Digital Foundation,
Управление по юридической
ОИСИ

ЯАП ОРА
Чрезвычайный и Полномочный
Посол в Казахстане

ШОЛУ ЖӘНЕ ҰСЫНЫСТАР

QAZAQSTAN IGF 2025: ИНТЕРНЕТТИ БАСҚАРУ ЖӨНІНДЕГІ ҮШІНШІ ҰЛТТЫҚ ФОРУМ

2025 жылғы 15 қазан

МАЗМҰНЫ

МАҢЫЗДЫ СӘТТЕР	3
ЖАЛПЫ МӘЛІМЕТТЕР	5
ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛАР	5
СЕРІКТЕСТЕР	6
БАС АҚПАРАТТЫҚ СЕРІКТЕС	6
АҚПАРАТТЫҚ СЕРІКТЕСТЕР	6
ФОРУМНЫҢ АШЫЛУЫ	7
1-СЕССИЯ: ИНТЕРНЕТТИ КӨПЖАҚТЫ БАСҚАРУ ТҰРАҚТЫ ДАМУ МАҚСАТТАРЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ТӘСІЛІ РЕТІНДЕ	9
1-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР	10
2-СЕССИЯ: CYBER SAFE FOR WOMEN: AI ЖӘНЕ КИБЕРҚАУІПСІЗДІК, ОДАҚ НЕМЕСЕ ТЕКЕТИРЕС?	12
2-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР	13
3-СЕССИЯ: ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КИБЕРҚАУІПСІЗДІК: СЫН-ҚАТЕРЛЕР МЕН ШЕШІМДЕР	15
3-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР	16
4-СЕССИЯ: ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНТЕРНЕТ: РЕТТЕУ, ШЕКТЕУЛЕР ЖӘНЕ ПЕРСПЕКТИВАЛАР	18
4-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР	19
5-СЕССИЯ: ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЖӘНЕ ДИПФЕЙКТЕР: СӨЗ БОСТАНДЫҒЫНЫҢ СЫН-ҚАТЕРЛЕРІ	21
5-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР	22
6-СЕССИЯ: ПАНЕЛЬДІК СЕССИЯ: ТҰРАҚТЫ ДАМУ МАҚСАТТАРЫНА (ТДМ) ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ҮШІН ЖИ-ДІ ЖАУАПКЕРШІЛІКПЕН ПАЙДАЛАНУ	24
6-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР	25
7-СЕССИЯ: ПАРЛАМЕНТТІК БАСТАМА	27
8-СЕССИЯ: ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА ҮШІН ЦИФРЛЫҚ КӘСІПТЕРДІ ДАЙЫНДАУ	31
8-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР	32
9-СЕССИЯ: ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ АКТИВТЕРДІ РЕТТЕУ	34
9-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР	35
БАСПАСӨЗ БАСЫЛЫМДАРЫ	37
ХАБАРЛАНДЫРУЛАР	37
БАСПАСӨЗ ЕСЕПТЕРІ	39
КЕЛЕСІ QAZAQSTAN IGF-TI ЖІБЕРІП АЛМАУ ҮШІН БАЙЛАНЫСТА БОЛЫҒЫЗ	43

МАҢЫЗДЫ СӘТТЕР

- Qazaqstan Internet Governance Forum 2025 қатысушыларына, сондай-ақ форумды өткізуге мүмкіндік берген бірлескен ұйымдастырушыларымызға, серіктестерімізге және ақпараттық серіктестерімізге алғыс айтамыз! 2025 жылдың 15 қазанында біз үшінші Qazaqstan IGF-ді сәтті өткіздік. Осы есепте іс-шараның ең жарқын сәттерімен танысуға шақырамыз.
- Qazaqstan IGF 2025-ке 150-ден астам адам қатысты, олардың арасында — БҰҰ-ның Қазақстандағы миссиясы, БҰҰДБ-ның Алматыдағы миссиясының кеңсесі, Эстонияның Астанадағы елшілігі, Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі, Қазақстан Республикасы Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігінің Ақпараттық қауіпсіздік комитеті, Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің «Талдау және ақпарат орталығы», ҚР Мәдениет министрлігінің Ақпарат комитеті, ҚР Әділет вице-министрі, Еуропалық одақ өкілі, ICANN, RIPE NCC, OONI, қазақстандық ҰЕҰ, университеттер, бизнес және IT-сектор өкілдері және тағы басқалар.
- Іс-шараның онлайн-трансляцияларына 250-ден астам адам қосылды.
- Тоғыз панельдік сессияда мемлекеттік органдардың, жеке сектордың, академияның және азаматтық қоғамның өкілдері тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізудегі интернетті көпжақты басқарудың рөлінен бастап цифрлық активтерді реттеуге және жасанды интеллект этикасы мәселелеріне дейінгі тақырыптардың кең ауқымын талқылаған болатын. 45 сарапшы киберқауіпсіздік, сөз бостандығы үшін дипфейк қоңыраулары, сондай-ақ онлайн кеңістікте цифрлық инклюзивтілік пен пайдаланушы құқықтарын қорғау жолында өз тәжірибелерімен және көзқарастарымен бөлісті.

- Биыл біз екінші рет Аарламенттік бастаманы — Жаһандық IGF шеңберінде құрылған арнайы сессияны өткіздік, онда парламентшілер форум алаңында цифрлық саланы заңнамалық реттеудің өзекті мәселелерін талқылау үшін шақырылады. Сессия заң шығарушы билік өкілдеріне өз жұмысының нәтижелерін ұсынып қана қоймай, сарапшылармен және азаматтық қоғаммен бірлесіп Қазақстандағы интернет пен цифрлық реттеуге тікелей әсер ететін заңнамалық бастамаларды одан әрі дамыту векторын айқындауға мүмкіндік береді. Сессия шеңберінде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Екатерина Смышляева ҚР Цифрлық кодексінің жобасындағы жұмыстарға шолу жасап, негізгі жетістіктерді белгілеп, форум қатысушыларымен Кодексті әзірлеу процесінің алдағы қадамдары мен қырсырын талқылады.
- Біз дәстүрлі түрде Форумды және онда көтерілген тақырыптарды көпшілікке насихаттауға ерекше көңіл бөлдік. Қазан айының соңына қарай үшінші Qazaqstan IGF жөнінде Қазақстанның түрлі БАҚ мақалаларында 39 рет атап өтілді!

ЖАЛПЫ МӘЛІМЕТТЕР

Qazaqstan IGF Біріккен Ұлттар Ұйымының қолдауымен өткізілетін ғаламдық интернетті басқару форумының (The Internet Governance Forum) бөлігі болып табылады. IGF аймақтық және ұлттық бастамалары төрт құрлықтағы 85 елде және 17 аймақта ұсынылған.

Іс-шара сарапшыларды, мемлекеттік органдардың, бизнестің, IT-қоғамдастықтың, академиялық топтардың, азаматтық қоғамның және халықаралық ұйымдардың өкілдерін цифрлық ортаны дамытудың өзекті мәселелерін талқылау және құқықтық ресімдеу үшін жинайды.

IGF ұлттық бастамасы көпжақты диалог құруды ынталандырады және БҰҰ-ның №9 «Өнеркәсіп, инновация және инфрақұрылым», № 16 «Бейбітшілік, әділеттілік және тиімді институттар» және №17 «Тұрақты даму үшін серіктестік» тұрақты даму мақсаттарына сәйкес келеді.

ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛАР:

СЕРІКТЕСТЕР:

БАС АҚПАРАТТЫҚ СЕРІКТЕС:

АҚПАРАТТЫҚ СЕРІКТЕСТЕР:

ПАЙДАЛЫ СІЛТЕМЕЛЕР:

- Qazaqstan IGF (<https://igf.kz>)
- Qazaqstan IGF өрістерінен тікелей эфир жазбалары (<https://www.youtube.com/@IGFQazaqstan/streams>)
- Qazaqstan IGF әлеуметтік желілерде (<https://www.instagram.com/igf.kz>; <https://www.facebook.com/igf.qazaqstan/>; <https://t.me/igfkz>)

ФОРУМНЫҢ АШЫЛУЫ

РУСЛАН ДАЙЫРБЕКОВ

Eurasian Digital Foundation негізін қалаушы, DRCQ заң фирмасының Басқарушы серіктесі интернетті басқару жөніндегі үшінші ұлттық форумға қатысушыларды қарсы алды және «Интернет — бұл жай ғана инфрақұрылым емес, цифрлық экономика, саясат, мәдениет және ең бастысы — сенім қалыптасатын кеңістік. Ал еліміздің цифрлық болашағы осы кеңістікті қалай басқаратынымызға байланысты. Qazaqstan IGF 2025 форумының тақырыптары Біріккен Ұлттар Ұйымының Тұрақты Даму Мақсаттарымен тікелей байланысты. Шындығында форумның өзі осы көптеген мақсаттардың жүзеге асуы болып табылады. Мен интернетті басқаруға көпжақты көзқарастың маңыздылығын атап өтемін — мемлекет, бизнес, азаматтық сектор және академиялық орта өкілдері осы процеске қатысуы керек», — деп атап өтті.

ГҮЛМИРА ТӨЛЕСБАЕВА

Қазақстандағы БҰҰ Даму бағдарламасының жобалық менеджері қатысушыларды құттықтай отырып: «Азаматтардың цифрлық қауіпсіздігі және интернетті басқару жөніндегі Форумда көтерілетін басқа да мәселелер Мемлекет басшысының жасанды интеллектті тиімді және бақыланатын пайдалануға, интернет пайдаланушылары үшін киберқауіпсіздікті қамтамасыз етуге баса назар аударатырып, мемлекеттік басқарудың, экономикалық және әлеуметтік қызметтің барлық секторларын кең ауқымды цифрландыру жөніндегі тапсырмасы аясында өзекті бола түсуде. Бұл міндет интернет-технологияларды дамыту жөніндегі жаһандық трендтерге сәйкес келеді, сондай-ақ Біріккен Ұлттар Ұйымына мүше барлық мемлекеттер қабылдаған Орнықты даму мақсаттарына қол жеткізуге бағытталған», — деп атап өтті.

ВААН ОВСЕПЯН

Қоғаммен байланыс және мемлекеттік саясат жөніндегі аға кеңесші (Орталық Азия және Кавказ) RIPE NCC Форумның ашылуына төмендегідей түсініктеме берді: «Qazaqstan IGF сияқты іс-шаралардың рөлі аса маңызды. Өйткені біз технология, трансформация дәуірінде және тіпті цифрлық революция дәуірінде де дамып жатырмыз. Ал кез келген түбегейлі өзгерістер қоғамдағы өзгерістермен, басқарудағы өзгерістермен қатар жүреді және IGF моделі барлық мүдделі тараптарды тарту тұрғысынан өте тиімді. Сіздің осы Форумға біреулер үшін бірінші рет, ал басқалары үшін үшінші рет келуіңіз сіздің интернетті басқаруға деген қызығушылығыңыз бен қатыстылығыңызды көрсетеді».

PAULIUS VAINA

АКТ саясаты және реттеу жөніндегі компонентінің Еуропалық Одақтың «Орталық Азия үшін байланыстылық» жобасының үйлестірушісі мынаны атап өтті: «Ашық интернет — бұл жаһандық игілік және қазіргі экономикадағы біздің құқығымыз. Сондықтан ұлттық деңгейде болып жатқан процестер желілердің аймақтық және халықаралық дамуына және оларды бүкіл әлем бойынша басқару жүйесіне әсер ететінін ұмытпаңыз. Цифрлық инфрақұрылым — бұл жасанды интеллект, автоматтандыру, ғарыш саласы, деректерді өңдеу орталықтары, кванттық есептеу және т.б. қоса алғанда, әлемдегі барлық инновациялардың негізі және қажетті шарты. Осы мүмкіндікті пайдалана отырып, Қазақстанды жақында елімізде спутниктік Интернеттің жаңа провайдері жіберілгенімен құттықтағым келеді, бұл бұрын қосылу мүмкіндіктері өте шектеулі өңірлердегі адамдарды байланыспен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Бұл бүкіл аймақ үшін оң үлгі».

1-СЕССИЯ:

ИНТЕРНЕТТИ КӨПЖАҚТЫ БАСҚАРУ ТҰРАҚТЫ ДАМУ МАҚСАТТАРЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ТӘСІЛІ РЕТІНДЕ

Тұрақсыз геосаяси жағдайда ашық және еркін интернетке қол жеткізу мәселесі маңызды мәнге ие болады. Онлайн кеңістікті реттеудің жаңа ережелері жасалуда, нарыққа үздіксіз цифрлық өзара іс-қимыл жағдайында азаматтардың құқықтары мен бизнес мүдделерін қандай да бір түрде анықтайтын және түзететін ЖИ және үлкен деректер технологияларына негізделген жаңа өнімдер шығуда. Барлық мүдделі тараптардың мүдделерін ескеретін интернетті теңгерімді басқару ғана Қазақстандағы цифрлық адам құқықтарын шектемей, бірақ кепілдік бере отырып, цифрлық экономиканы, сондай-ақ инновацияларды дамыту үшін жағдай жасауға қабілетті. Бұл тәсіл өңірдегі орнықты даму күн тәртібін ілгерілету үшін маңызды тұғырнамаға айналған Орталық Азия мен Ауғанстандағы Орнықты Даму Мақсаттары жөніндегі өңірлік хабтың жұмысымен үндеседі.

СЕССИЯ СПИКЕРЛЕРІ:

- **Бекболат Молдабеков**, Қазақстан Республикасының Әділет вице-министрі
- **Властимил Самек**, БҰҰ-ның Қазақстандағы жаһандық коммуникациялар департаментінің өкілі
- **Михаил Анисимов**, ICANN Шығыс Еуропа мен Орталық Азиядағы жаһандық өзара іс-қимыл жөніндегі менеджері
- **Яап Ора**, Эстония Республикасының Қазақстан Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі
- **Модератор: Руслан Дайырбеков**, Eurasian Digital Foundation негізін қалаушы, Narikbayev заңи фирмасының басқарушы серіктесі

1-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР

- Кез келген заң мәселелері бойынша Қазақстан азаматтары онлайн-консультациялары бар платформаларға 24/7 қолжетімділікке ие болуы тиіс. Әділет министрлігі бұған «Е-Заң көмегі» сияқты ЖИ қызметтері арқылы ықпал етеді.
- Дәл осы мақсатта адамдар кез-келген уақытта тұрмыстық құқықтық сұрақтар қоя алуы үшін интернетке тұрақты қолжетімділік маңызды.
- Цифрлық демократияның дамуына елдің бүкіл қоғамды қатыстыратын тәсіл ықпал етеді. Үкімет, корпоративтік сектор және техникалық сауатты халық арасында әріптестік қажет.
- Цифрландыру ЖІӨ-нің еселенген артуына ықпал ете алады, мұны Эстония мысалы көрсетеді.
- Үкімет үшін ашықтық, есептілік және азаматтық қатыстыру арқылы сенімді қалыптастыру өте маңызды.
- Ең бастысы, ЖИ дамыту жарысы мәселесінде басты назар технологияға емес, әрқашан адамға бағытталған болуы керек. Киберқауіпсіздік, адам құқықтары, заң үстемдігін сақтау саласындағы тәуекелдерді басқару қажет.

- Интернетті көпжақты басқару – бұл саланы реттеудің бірден-бір дұрыс тәсілі.
- Қазіргі уақытта БҰҰ-ның Алматы қаласындағы Орталық Азия мен Ауғанстандағы орнықты даму мақсаттары жөніндегі өңірлік хабында Біріккен Ұлттар Ұйымының Нью-Йорктегі Штаб-пәтерінен түпкілікті бекітілген іс-қимыл бағдарламасы әлі де жоқ. Алайда хаб аймақтағы технологиялардың тұрақтылығы мәселелерін ілгерілету үшін де маңызды болады деп күтілуде.
- Интернетті басқару форумы – заңдық күші бар құжаттарды қабылдамайтын, алайда шешім қабылдаушылардың «сағаттарын салыстыратын», ұсынымдарды ұсынып, тыңдауға болатын орын. Мүмкін жақын арада Интернетті басқару жөніндегі жаһандық форумның мандатының қайта қаралуымен бұл өзгеретін шығар.
- Соңғы екі жылда Қазақстандағы байланыс операторлары интернет-технологиялар, лицензиялау және т. б. бойынша жаңа заңдарды әзірлеу бойынша консультацияларға белсенді қатысқан болатын. Бұл сонымен қатар мультистейкхолдерлік тәсілдің тамаша мысалы.
- Qazaqstan IGF-ге ұқсас платформаларды ұлттық деңгейде заңнаманы талқылау үшін алаң ретінде қызмет ету үшін институционализациялау мүмкіндігін қарастыру ұсынылады.
- Үкіметтерге IGF, ICANN, RIPE NCC және т.б. сияқты жаһандық халықаралық платформаларға бару ұсынылады.
- Бүгінгі әлем өте икемді және БҰҰ деңгейіндегі ұйымдар, соның ішінде Қазақстандағы миссиясы да технология мен цифрландыру мәселелерінде икемді болуы керек.
- Өз аумағында Орнықты даму мақсаттарын имплементациялауға келіскен әрбір мемлекет белгілі бір елдің күн тәртібіне ең өзекті болып табылатын мақсаттарға басымдық беруге құқылы. Сондықтан ТДМ Қазақстанның ел ретінде қол жеткізгісі келетініне қисынды түрде бейімделуі мүмкін және болуы тиіс.
- Егер интернет еркін пікір білдіру алаңы болып қалса және үкімет үшін сынды өткір қабылдамаса, бұл барлық тараптар үшін тиімді болмақ.
- Интернетті басқару контекстінде Bottom-Up және Top-Down пікірталастары да бізге өте қажет.

2-СЕССИЯ:

CYBER SAFE FOR WOMEN: AI ЖӘНЕ КИБЕРҚАУІПСІЗДІК, ОДАҚ НЕМЕСЕ ТЕКЕТИРЕС?

Сессия жасанды интеллект пен киберқауіпсіздіктің қиылысуын, сондай-ақ олардың әйелдердің цифрлық қауіпсіздігіне әсерін зерттейді. Қатысушылар хакерлер нейрондық желілерді шабуылға үйрететін offensive AI атты феноменді, сонымен қатар жеке «AI гигиенаны» онлайн қорғаныстың жаңа аспектісі ретінде талқылады. Prompt injection, дипфейктерге және AI негізіндегі фишингке байланысты қауіптерге, сондай-ақ желідегі әйелдер мен балаларды қорғау технологиясының мүмкіндіктеріне ерекше назар аударылды. Сондай-ақ, спикерлер киберкеңістіктегі әйелдер көшбасшылығы тақырыбын қозғады.

СЕССИЯ СПИКЕРЛЕРІ:

- **Асылтас Арманова**, Ақпараттық қауіпсіздік жөніндегі инженер, MSSP.Global
- **Аружан Қалдыбек**, Co-Founder of DODGER, Cybersecurity Enthusiast/ Researcher/MRE, MSSP.Global
- **Гүлдана Жұматай**, CitizenSec.kz жоба жетекшісі, OSCE спикері, MSSP.Global
- **Меруерт Дәулетбек**, Халықаралық Ақпараттық Технологиялар Университетінің «Киберқауіпсіздік» кафедрасының сениор-лекторы
- **Модератор: Дана Байтұқева**, Халықаралық ғарыш құқығы саласындағы PhD, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, халықаралық құқық кафедрасы

2-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР

- АТ саласындағы әйелдер әлі де гендерлік стереотиптермен және үкіметтік шешімдер қабылдау деңгейінде өкілдіктің болмауымен бетпе-бет тап болады.
- Бұл көбінесе жоғары технологиялар саласында жоғары этикалық стандарттарды қалыптастыратын әйелдер.
- Гендерлік тепе-теңдік сақталатын командалар неғұрлым инновациялық және этикалық шешімдер қабылдайды.
- Этикалық инновациялар компанияларға қоғамның үміттерін қанағаттандырып қана қоймай, нақты бәсекелестік артықшылыққа қол жеткізуге мүмкіндік береді.
- IT индустриясында стратегия, этика және интуитивтік ойлау арасындағы тепе-теңдікке қол жеткізу қажет.
- АТ саласындағы әйелдер қауымдастық құруы және тәжірибе алмасу және бірге өсу үшін пікірлес әйелдердің желілерін қолдауы керек.
- Жетілдірілген ЖИ (промт) сұрауын пайдаланып, шабуылдаушылар нейрондық желіні құпия ақпаратты ашу немесе заңсыз әрекеттерге көмектесу үшін «алдай» алады. Технологияны әзірлеуші компанияларға бұған ерекше назар аударуы керек.

- Егер сіз бейтаныс адамнан фото немесе суретті алсаңыз немесе сурет сізге күдікті болып көрінсе, кері іздеу техникасын қолданған жөн, ұқсас суреттерді Google және Yandex қызметтері арқылы, сондай-ақ TINEYE арқылы табуға және олардың шығу көзін анықтауға болады.
- AI гигиенасының қарапайым формуласы: чат-ботқа жеке, қаржылық немесе корпоративтік деректерді енгізбеу; танымал нейрондық желілердің кірістірілген функционалы арқылы ЖИ нәтижелермен бөліспеу, себебі бұл ақпарат Google, Yandex және басқалар сияқты іздеу жүйелеріне қолжетімді болады.
- 2025 жылдың басынан бастап ҚР-да дипфейктердің таралуына байланысты 30-дан астам қылмыстық іс қозғалды. ҚР ҚК-нің 274-бабы «Көрінеу жалған ақпарат тарату» туралы есте ұстаған жөн. Сондай-ақ, егер сіз бір жерде дипфейк контентті көрген болсаңыз, сіз бұл туралы құқық қорғау органдарына шағымдануға құқылысыз.
- Reality defender және Sensity AI — сол немесе басқа контенттің қалай жасалғанын тексеруге арналған басқа тағы бір пайдалы құралдар.
- AI-агенттер Bug bounty процестері және осалдықтарды озық іздеу үшін пайдалы болуы мүмкін, Қазақстанда өзінің AI-агенттерін әзірлеу жүргізілуде.
- Компанияларға барлық қызметкерлер арасында киберқауіпсіздік негіздері бойынша тұрақты тренингтер өткізу ұсынылады.
- Егер контент-платформаларында AI модерациясы болмаса, онда біз әлдеқайда қауіпті немесе әдепсіз контентке тап болар едік. Сондықтан мұндай платформалардағы алгоритмдік модерация плюс болып табылады.
- Сол сияқты, киберқауіпсіздік бөлімін күшейту үшін компанияда ЖИ шешімдерін де қолдануға болады, өйткені адамнан айырмашылығы, ЖИ жағдайды тәулік бойы үзіліссіз бақылай алады. Қауіпті анықтағаннан кейін ғана мұндай жүйелер тағайындалған жауапты тұлғаға хабарлама жібереді.
- Қазіргі уақытта компаниялардың киберқауіпсіздік саласында реактивті шешімдер қабылдауға құқығы жоқ. Компаниялар белсенді түрде шешімдерді енгізуі және шабуылдарды алдын ала білуі керек немесе осыған көмектесетін аутсорсинг мамандарына жүгінуі керек.
- Қыздарға өздерін IT-бағыттарда белсенді түрде сынап көру ұсынылады, өйткені бұл саладағы гендерлік тепе-теңдік әлі де төмен деңгейде.

3-СЕССИЯ: ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КИБЕРҚАУІПСІЗДІК: СЫН- ҚАТЕРЛЕР МЕН ШЕШІМДЕР

Қазақстан алдында тұрған киберқауіпсіздіктің негізгі сын-қатерлері осы сессияда талқыланды. Ең өзекті қауіптердің бірі — кибер алаяқтық, деректердің жылыстауы және маңызды инфрақұрылымға шабуылдар — спикерлер елдің цифрлық кеңістігін қорғаудың тиімді шешімдерін қарастырды.

СЕССИЯ СПИКЕРЛЕРІ:

- **Ырысты Жәлілханова**, ҚР ЖИЦДМ Ақпараттық қауіпсіздік комитетінің Дербес деректерді қорғауды дамыту басқармасының басшысы
- **Дмитрий Шапошников**, Bank CenterCredit, CISSP, SSCP ақпараттық қауіпсіздік жөніндегі атқарушы директоры
- **Әсет Ордабаев**, Kaspersky Қазақстандағы, ОА және Моңғолиядағы мемлекеттік органдармен жұмыс жөніндегі бағыттың басшысы
- **Нұрлан Адалиев**, АХҚО Қаржы қызметтерін реттеу комитетінің Қаржылық қылмыстарға қарсы іс-қимыл департаментінің аға офицері
- **Модератор: Евгений Питолин**, Киберқауіпсіздік, IT және маркетинг саласындағы сарапшы, QazTech альянсының ақпараттық қауіпсіздік комитетінің тең төрағасы

3-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР

- Киберқылмыс жасаудағы өте маңызды фактор — бұл адам психологиясы. Қазақстанда қазір белгілі бір адамға немесе ұйымға әсер ететін жаппай емес, мақсатты кибершабуылдарды байқаймыз.
- Киберқауіпсіздік бұл бір адамның емес, мемлекеттің, бизнестің және жалпы қоғамның жауапкершілігі.
- Біз интернетте қалдыратын «цифрлық із» деп аталатын нәрсе бүгінде айтарлықтай өсіп келеді және біз желіде өзіміз туралы жариялаған нәрселерге мұқият болуымыз керек.
- Егер ұйымдағы адам сезімтал деректерге қолжетімділікке ие болса, онда мұндай қызметкер үшін киберқауіпсіздік бойынша жеке лауазымдық нұсқаулықтар жазылуы керек.
- Мемлекеттік ақпараттық жүйелерге және электрондық үкіметке жүгінулердің бірнеше есе өсуін ескере отырып, бұл жүйелер қауіпсіздікті және өткізу қабілеттілігін жоғарылатуды қамтамасыз ету үшін жеке ДӨО ауыстырылады.

- Сондай-ақ, заңнамалық деңгейде айналымдағы айыппұлдарды ұлғайту және тұрақты тексерулер арқылы жеке деректерді қорғауды бақылау бойынша заңды тұлғалардың жауапкершілігін күшейту бойынша жұмыстар жүргізілуде.
- Аймақтық және жаһандық киберқауіпсіздікті күшейту аясында елдер мен олардың реттеушілері арасындағы сенімді дамыту маңызды. Қазір бұл мәселе әлі де оңай емес және киберқылмыстарды халықаралық тергеу әлі де көптеген бюрократиялық қадамдардан өтуді талап етеді, соның салдарынан істі қарау процесі жылдарға созылуы мүмкін.
- Әзірлеушілер, IT инженерлері және киберқауіпсіздік мамандары арасындағы нетворкинг маңызды.
- Мемлекет кең аудитория үшін базалық кибергигиена бойынша тренингтер өткізуге белсенді түрде жәрдемдесуі керек.
- Кадрлардың жетіспеушілігі мәселесі ақпараттық қауіпсіздік саласы үшін аса өзекті. 2030 жылға қарай бұл салада 25 мыңнан астам маман тапшылығы күтілуде.
- Privacy-by-design және Security-by-default қағидаттары егер жаһандық деңгейде нарықта білікті кадрлардың жетіспеушілігі сақталса, олар жеткілікті әсер етпейді.
- Жеке компаниялар мемлекетке білікті киберқауіпсіздік мамандарын даярлауға көмектесе алады.
- Киберқауіпсіздікте ЖИ қолдану мәселесі аясында технологияны реттеу мен инновацияларды енгізу еркіндігі арасындағы тепе-теңдікті сақтау қажет.

4-СЕССИЯ:

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНТЕРНЕТ: РЕТТЕУ, ШЕКТЕУЛЕР ЖӘНЕ ПЕРСПЕКТИВАЛАР

Qazaqstan IGF төртінші сессиясының қатысушылары елдің ағымдағы цифрлық ландшафтын, цифрлық ортаны дамытудың ықтимал бағыттарын, сондай-ақ интернет-шектеулерді және осы тәжірибелердің азаматтардың цифрлық құқықтары мен бостандықтарына әсерін талқылады.

СЕССИЯ СПИКЕРЛЕРІ:

- **Илияс Есмағұл**, ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат комитеті төрағасының орынбасары
- **Элизабет Арпменева**, Аймақтық қауымдастықтардың үйлестірушісі, Open Observatory Network Interference (OONI) (онлайн)
- **Мөлдір Өтегенова**, MediaNet Халықаралық журналистика орталығының жоба менеджері
- **Евгения Нефедьева**, Адам құқықтары жөніндегі Қазақстандық халықаралық бюроның конституциялық құқық жөніндегі сарапшысы
- **Модератор: Елжан Қабышев**, «Digital Paradigm» қоғамдық қорының негізін қалаушы, «Eurasian Digital Foundation» заңи практикасының басшысы

4-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР

- Қазақстандағы интернет сала өте қарқынды дамып келеді, бұл қоғамға да, белгілі бір шығындарға да пайда әкеледі.
- Интернет — бұл кез келген басқа сияқты әлеуметтік қарым-қатынастар саласы, сондықтан желідегі әрекеттердің кейбір реттелуі болуы керек.
- Жалған ақпараттың, теріс хабардың және басқа да заңсыз контенттің мөлшерін ескере отырып, жеке кибергигиенаны дамыту маңызды. Әрқашан көрген ақпаратты тексеріңіз.
- Қазақстанда интернетті реттейтін заңдарды білу және түсіну қажет.
- Соңғы жылдары қолданылған Қазақстандағы контент пен интернет-ресурстарды бұғаттаудың көпшілігі Transport Layer Security (TLS шифрлау хаттамасы) деңгейінде араласу арқылы жүзеге асырылды. Бұл жағдайда пайдаланушы бұғатталған сайтқа кіруге тырысқанда, ол қосылу қатесін немесе Timeout қатесін көреді. Сонымен қатар, тәуелсіз зерттеушілер белгілі бір БАҚ сайттарының баяулау кейстерін, сондай-ақ VPN қызметтерін ұсынатын сайттардың ауқымды бұғатталуын тіркеді.

- Жоғарыда аталған шектеу әдістері мен кейстері пайдаланушылар үшін күңгірт болып табылады. Пайдаланушылар белгілі бір сайтты бұғаттаудың себебін және соттың, қадағалау органының және нормативтік-құқықтық актінің шешіміне сілтемені көре алатын «бітеуіш-бетті» ойластырып, енгізу ұсынылады.
- Келесі ұсыныс жоғарыда айтылғаннан туындайды — TLS бұғаттау әдісі интернет-провайдерлерге мұндай бітеуіштерді орнатуға мүмкіндік бермейді, сонымен қатар, бұл әдіс пайдаланушының қауіпсіздігін әлеуетті түрде бұзуы мүмкін, өйткені трафиктің өту процесінде оған үшінші тұлғаларға қол жетімділік берілуі мүмкін.
- Танымал VPN қызметтерін кеңінен бұғаттау адамдар әлі де оларды пайдалану жолдарын, бірақ сенімсіз провайдерлерден табады дегенді білдіреді, алайда бұл олардың қауіпсіздігі мен цифрлық құпиялылығына қауіп төндіреді.
- Кез келген күңгірт және есеп берілмейтін интернет шектеулері мемлекеттік институттар мен байланыс операторларына деген сенімге нұқсан келтіреді.
- Адам құқықтарын шектеу, оның ішінде онлайн-кеңістікте үш шарт (үш бөліктен тұратын тест) — заңдылық критерийі, заңды мақсат критерийі және пропорционалдылық критерийі сақталған жағдайда ғана мүмкін болады.
- Интернет сән-салтанат емес, қоғамдық игілік және оның шектеулері адам құқықтарын ескере отырып, пропорционалдылық қағидатқа бағынуы тиіс.
- ҚР Парламентіне «Төтенше жағдай туралы» және «Байланыс туралы» заңдардың адам құқықтарын сақтаудың конституциялық және халықаралық құқықтық қағидаттарына сәйкестігіне тексеру жүргізу ұсынылады.
- Үкіметке ұлттық қауіпсіздікке төнетін қатерлердің нақты және түсінікті регламенттері мен критерийлерін әзірлеу ұсынылады, бұл жағдайда пропорционалдылық қағидаттарын ескере отырып, сол немесе басқа ресурстар шектелуі мүмкін.
- Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты төмен тұрған сатыларға Конституциялық кеңестің құқықтық ұстанымдарын шешімдер қабылдауда пайдалану, сондай-ақ шешім қабылдау кезінде пропорционалдылық пен шамаластық тестілерін жүргізу мәселелері бойынша ұсынымдар берген жөн.
- Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы заңдар азаматтарды интернет желісіндегі үшінші тұлғаларға дербес деректерді сатудан немесе беруден қорғауға тиіс.

5-СЕССИЯ:

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЖӘНЕ ДИПФЕЙКТЕР: СӨЗ БОСТАНДЫҒЫНЫҢ СЫН-ҚАТЕРЛЕРІ

Сессия ірі технологиялық платформалардың үстемдігі және жасанды интеллекттің қарқынды дамуы жағдайында БАҚ үшін сын-қатерлер мен мүмкіндіктерге арналған. Қатысушылар журналистиканың тәуелсіздігін қалай сақтау және қазіргі кең таралған ЖИ дәуірінде инновациялар мен адам құқықтары арасындағы тепе-теңдікті сақтау туралы мәселелерді талқылады. Сондай-ақ, жаһандық және ұлттық деңгейлердегі дипфейктер проблемасына ерекше назар аударылды.

СЕССИЯ СПИКЕРЛЕРІ:

- **Асхат Ниязов**, Журналист, «Обожаю» youtube арнасының авторы
- **Марат Садықов**, Медиа-жаттықтырушы, редакциялардағы бейне өндірісі және AI құралдарын пайдалану бойынша кеңесші
- **Медет Есімханов**, Орыс тілді Factcheck.kz нұсқасының бас редакторы
- **Михаил Комиссаров**, Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің «Талдау және ақпарат орталығы» РМК директоры
- **Модератор: Гүлмира Біржанова**, «Құқықтық медиа орталығы» ҚҚ тең құрылтайшысы, «Media Qoldau» құқықтық қызметінің басшысы

5-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР

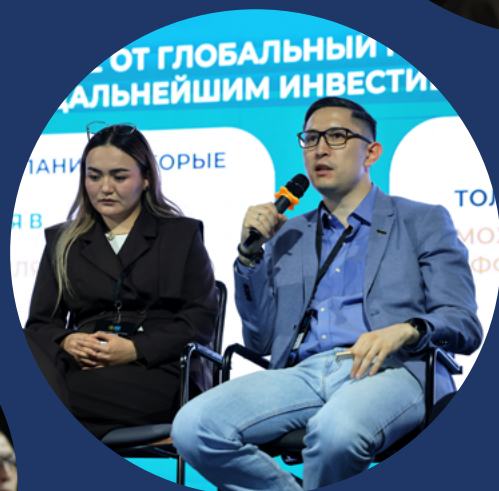
- Көбінесе Қазақстанда дипфейктер түрлі алаяқтық схемаларда қолданылады. Алаяқтар беделді тұлғаның ЖИ-фейкін жасау арқылы беделдің әсеріне ебін тауып назар аударады.
- Дипфейктерді тану технологиялары оларды жасау үшін қолданылатын технологиялардан айтарлықтай артта қалады. Сондықтан мұндай қызметтерге жүз пайыз сенудің қажеті жоқ, сонымен қатар әлі де сыни ойлау мен дұрыс мағынаға сену керек.
- Алаяқтық дипфейктер көбінесе бет-әлпеті мен ым-ишараға аздаған өзгерістермен өткен шынайы бейне контентке негізделген. Тиісінше, мұндай дипфейкті тану үшін танымал іздеу жүйесінде сурет бойынша іздеу жасап, бейненің түпнұсқасын табу жеткілікті. Аудио-дипфейктерді тану әлдеқайда қиын, өйткені бұл жағдайда визуалды құраушыны тексеруге мүмкіндік жоқ.
- Сондай-ақ, дипфейктер қоғам үшін өткір саяси немесе әлеуметтік тақырыптарға үгіт-насихаттық шиеленістіру ретінде жиі қолданыла бастады.
- Мемлекет қазір бұл ақпаратты жоққа шығарып, жаппай немесе жергілікті жалған ақпараттық таратылымдарға немесе шиеленістіруге тез жауап беруге тырысуда. Дегенмен, цифрлық сауаттылықты арттыру бойынша халықпен неғұрлым күшейтілген жұмыс қажет.

- Жақында Қазақстанда ҚР Орталық коммуникациялар қызметінің базасында Жалған ақпаратқа қарсы күрес жөніндегі орталық құрылды, ол әлеуметтік алаңдар арқылы жалған ақпаратты тарату кейстерін және оны тану тәсілдерін талдайды.
- БАҚ пен мен блогерлер басқа көздерден репост жасаған ақпаратты мұқият тексеруі керек, өйткені жалған ақпарат тарату әкімшілік және кейбір жағдайларда қылмыстық жауапкершілікке тартылады.
- Халықаралық деңгейде, атап айтқанда, ЖИ технологияларын әзірлеуші ірі компаниялармен дипфейктерге қарсы іс-қимыл бойынша жұмыс жүргізу ұсынылады.
- Шалғай өңірлер мен ауылдарда цифрлық сауаттылықты арттыруға және оқытуға ерекше назар аудару қажет.
- Жоғарыда аталған барлық тәуекелдерге қарамастан, ЖИ көбінесе адамның қолындағы құрал ғана екенін есте ұстаған жөн. Журналистер, зерттеушілер және басқа да көптеген мамандар үшін технология өмірі мен жұмысын әлдеқайда жеңілдетеді.
- ЖИ қолдану қаупінің артуына қарамастан, мемлекет осы саладағы инновациялар үшін технология мен еркіндікті реттеу арасындағы тепе-теңдікті сақтаған жөн.

6-СЕССИЯ:

ПАНЕЛЬДІК СЕССИЯ: ТҰРАҚТЫ ДАМУ МАҚСАТТАРЫНА (ТДМ) ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ҮШІН ЖИ-ДІ ЖАУАПКЕРШІЛІКПЕН ПАЙДАЛАНУ

Qazaqstan IGF 2025 екінші панельдік сессия барысында технологияны адамдарға шынайы қызмет ету және қоршаған ортаны қорғаудан бастап экономикалық сын-қатерлерге дейін жаһандық мәселелерді шешуге қалай көмектесетіні туралы негізгі сұрақты егжей-тегжейлі қарастырылды. Талқылау барысында жауапты ЖИ-нің жаңа халықаралық қағидаттары қаралып, талданды, олар әрі қарайғы іс-қимылдар үшін негіз болады. Қатысушылар технологиялық инновацияларды жауапкершілікпен қолдану арқылы Тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізуді қамтамасыз ету үшін әртүрлі елдердің, сарапшылар мен ұйымдардың күш-жігерін біріктірудің маңыздылығын растады.

СЕССИЯ СПИКЕРЛЕРІ:

- **Андрей Морозов**, АТ архитектурасының директоры, СТО кеңесі, Freedom Holding Corp.
- **Марал Берік**, ҚР ЖИЦДМ Жасанды интеллект және деректерді басқару комитетінің сарапшысы
- **Арман Асакаев**, Fintech AI Center қамқоршылық кеңесінің қоғамдық қорының негізін қалаушы және мүшесі
- **Шыңғыс Темір**, Kaldybayev & Partners кеңесшісі, құқық магистрі, Maqsut Narikbayev University Жоғары құқық мектебінің Senior lecturer
- **Модератор: Дана Өтеген**, Maqsut Narikbayev University Жоғары құқық мектебінің Teaching Professor, Cyberlaw School Qazaqstan үйлестірушісі

6-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР

- Заңға сүйенуден басқа, жеке компаниялар үшін озық халықаралық техникалық стандарттар мен корпоративтік тәжірибелерге сүйене отырып, ЖИ пайдалану бойынша ішкі саясаттың болуы да маңызды.
- Қазақстан үкіметі қабылдаған жасанды интеллектті дамыту тұжырымдамасы деректерді өңдеу, инфрақұрылымды, адами капиталды және реттеушіні дамыту саласында таяудағы 5 жылға бағдарланған.
- Ұлттық платформасы арқылы ЖИ бизнеске, зерттеушілерге, мемлекеттік органдарға және еліміздің университеттеріне арналған үлкен тілдік модельдерге қолжетімділік беріледі.
- Кадрлық ресурстарды дамытуға қатысты үкімет алдағы жылдары 1 миллион адамды алгоритмдік технология дағдыларына үйретуді мақсат етіп отыр.
- Қазақстан серпінді технологияларды енгізу және дамыту бөлігінде өзіне тұйықталмауы тиіс. Орталық Азияның басқа елдерімен өзара зерттеулер мен тәжірибе алмасу маңызды.

- Қазіргі уақытта әртүрлі сауалнамаларға сәйкес, Қазақстандағы әрбір 5 ұйымның 1-і ғана ЖИ-ді өз процестеріне енгізудің экономикалық әсерін оң бағалайды. Бұл бағыт әлі де дамып келеді.
- Біздің аймақтың сатып алу қабілеті жасанды интеллекттің генеративті модельдерін пайдалану кезінде жиі өтелімділікке мүмкіндік бермейді. Сондықтан, өтелімділікке шығу үшін мұндай модельдердің арзандауын күтудің мағынасы бар. Нарықтағы жағдай технологияны арзандату үрдісі бар екенін көрсетеді.
- Зерттеушілер сонымен қатар ЖИ неғұрлым көп енгізілсе, тұрақты даму мақсаттарына жету үшін соғұрлым тиімдірек қолданылатынын атап өтеді.
- ЖИ жүйелері бүгінде қарқынды дамып келе жатқаны сонша, тіпті дамыған елдердегі юрисдикциялар да өзгерістерге әрқашан дайын бола бермейді. Мысалы, ЖИ-ға қатысты авторлық құқық мәселелері барлық дерлік юрисдикцияларда өте аз назар аударылды.
- АИ-ге егжей-тегжейлі құрастырылған промпт (үндеу), кейбір жағдайларда, егер сұрау шынымен мағыналы және шығармашылық болса, белгілі бір тұлғаның авторлық мазмұны ретінде танылуы мүмкін.
- Әлемдік тренд - әртүрлі елдердегі кейбір жергілікті жағдайларға қарамастан, машинаны белгілі бір контенттің авторы ретінде тану мүмкін емес.

7-СЕССИЯ: ПАРЛАМЕНТТІК БАСТАМА

«Парламенттік бастама» жаһандық IGF деңгейінде де, ұлттық алаңдарда да өткізіледі. 2025 жылғы қыркүйекте ҚР Жасанды интеллект және цифрлық даму министрі Жаслан Мәдиев Цифрлық кодекс жасанды интеллектті, платформалық экономиканы дамытуды, үлкен деректерді және басқа да аспектілерді пайдалануды қоса алғанда, цифрландырудың негізгі бағыттарын айқындайтынын атап өтті.

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасының Цифрлық кодексі ҚР Парламентінде қаралуда. Сессия барысында Цифрлық кодекс жобасының бастамашы-депутаты, сондай-ақ Парламент отырыстарының жұмыс топтарының қазақстандық сарапшы-қатысушылары кодекс жобасы жарияланған сәттен бастап атқарылған және ағымдағы жұмыс туралы айтып берді.

Қазақстан Республикасының Цифрлық кодексі жобасының бастамашысы, ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты Екатерина Смышляева, сондай ақ азаматтық қоғам мен бизнестің сарапшылары Руслан Дайырбеков, Дана Өтеген және Елжан Қабышев Кодекс жобасында жүргізіліп жатқан жұмыстың негізгі бағыттарын талқылады.

РУСЛАН ДАЙЫРБЕКОВ:

«Интернетті басқару жөніндегі жаһандық форум тура екі жыл бұрын азаматтық қоғам, бизнес және академиялық орта өкілдерімен қатар қосымша акторларды тарту туралы шешім қабылдады. Атап айтқанда, бұл — мемлекеттердің парламент өкілдерімен өзара іс-қимылды күшейту мәселесі. Бүгін біз Қазақстан Республикасының цифрлық заңнамасының дамуы туралы әңгімелесеміз және, соның ішінде, Екатерина Васильевна Смышляеваның Цифрлық кодекс тұжырымдамасы жөніндегі көзқарасын тыңдауға бірегей мүмкіндікке ие боламыз. Сондай-ақ Екатерина Васильевна Кодексте көрініс тапқан технологиялық бейтараптық қағидатына қатысты өз пікірін білдіреді. Өзіміз білетіндей, 2021 жылы блокчейн ұғымына анықтама берілді, ал биыл цифрлық (технологиялық) бейтараптыққа да анықтама беріледі. Өкінішке қарай, немесе, керісінше, мүмкін бұл заңдылық та шығар, ұлттық заңнама технологиялардың қарқынды дамуына ілесе алмай отыр. Дегенмен, дәл осы технологиялық бейтараптық тәсілі — цифрлық технологияларды жалпы сипаттап, нақты жекелеген технологияларды атамау — аса маңызды. Себебі бір жылдан кейін, тіпті бір күннің ішінде Қазақстанның және бүкіл әлемнің цифрлық келбетін түбегейлі өзгертуі мүмкін жаңа технологиялар пайда болуы ықтимал, ал заңнама соған дайын болуы тиіс. Цифрлық кодекс туралы айта отырып, отандық құқықтанудың жаңа саласы — цифрлық құқық жайында да атап өткім келеді. Яғни шамамен екі жыл бұрын осы бағытта белгілі бір бастамалармен шыққан кезде, цифрлық құқық туралы сөз қозғалғанда, көптеген сарапшылар белгілі бір алаңдаушылық білдіріп, жалпы тұжырымдамаға қатысты сұрақтар туындаған еді. Алайда бүгін біз цифрлық құқықты толыққанды құқық саласы деп сенімді түрде атай аламыз. Мұның басты себебі — дербес деректерді қорғау, тұлғаны сәйкестендіру сияқты қалыптасқан құқықтық институттардың пайда болуы. Әрине, келесі маңызды қадамды да жасау қажет. Бұл қадам реттеуші органдар мен сарапшылық қауымдастыққа тікелей қатысты және деректерді қорғау жөніндегі офицерлер (Data Protection Officers, DPO) институтын енгізу мәселесін қарастыруды талап етеді».

ДАНА ӨТЕГЕН:

«Көптеген сарапшылар ҚР «Дербес деректерді қорғау туралы» Заңы дербес деректерді қорғау шараларын жеткілікті түрде қамтымайды және нормалардың толық түсіндірмесін толық ашпайды деп санайды, дегенмен, ТМД-ның басқа елдерімен салыстырмалы параллельдер жасай отырып, бізде бұл салада шын мәнінде озық тәжірибе бар деп есептеймін.

Өйткені бізде реттеуші тәжірибелер мен уәкілетті орган бар және біздің міндетіміз жай ғана технологиялық компанияларға жеке деректерді қорғау туралы заңдарды және қабылданған кезде Цифрлық кодты дұрыс қолдануға бағыттау және оны экологиялық тұрғыдан жауапкершілікпен қолдану. Қазір техникалық инновациялардың жаңа түрлерін қолданғысы келетін көптеген компаниялар бар, бірақ олардың барлығы адам құқықтары үшін ілеспе тәуекелдерді ескермейді. Мысалы, мектептер мен балабақшаларда биометриялық сәйкестендіруді енгізу кейстері болды. Мұндай сезімтал деректердің жылыстауы жағдайында бұл үлкен қауіп төндіреді, өйткені электрондық пошта немесе телефон нөмірінен айырмашылығы, саусақ іздері мен көздің ішкі тор қабығын өзгерту мүмкін емес. Сондықтан цифрлық заңнаманы дамыту контекстінде тәуекелдерді барынша азайту және азаматтардың жеке деректеріне жауапкершілікпен қараудың реттеуші шараларын белгілеу үшін халықаралық озық тәжірибелерге сүйену өте маңызды».

ЕКАТЕРИНА СМЫШЛЯЕВА:

«Қазақстанның Цифрлық кодексі бірнеше кезеңде қабылданатын болады, бүгін біз кодекстің жалпы бөлігін қалыптастыра отырып, бірінші кезеңде жұмыс істеп жатырмыз. Біз егжей-тегжейлі тексерулерден кейін барлық цифрлық заңнаманы реттеуге мүмкіндік беретін негізгі, «шатырлы» нормалары туралы айтып отырмыз. Сонымен бірге, Кодекстің жоғарғы деңгейлі құжат екенін түсіну керек, яғни барлық басқа заңдар, соның ішінде дербес деректер туралы заң күшінде қалады. Осы заңдардың кейбір салалық нормалары, мысалы, биометриялық деректерді жинауға және өңдеуге қатысты кодекс деңгейіне көтеріледі, өйткені олар адамның негізгі құқықтарына әсер етеді. Сондай-ақ, кодексте киберқауіпсіздікке қатысты тұжырымдамалық аппарат енгізіледі, өйткені бұл термин заңнамада ресми түрде әлі жоқ және басқа да осындай маңызды мәліметтер жоғарғы деңгейдегі құжатта ескерілетін болады.

Кодекстің жалпы бөлігі ағымдағы жылдың соңына дейін қабылдануы тиіс және одан әрі кодекстің ерекше бөлігі қалыптастырылатын болады. Жалпы бөлімнің толық мәтіні қазір GitHub платформасында үш тілде, қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде ашық орналасқан. Сондай-ақ, заң деңгейінде алғаш рет цифрлық жетілу көрсеткіші қарастырылатынын атап өткім келеді. Бұл көрсеткіш цифрлық даму саласындағы жетістіктеріміз бен кемшіліктерімізді объективті бағалауға мүмкіндік береді, ал цифрлық жетілу индикаторы ЖИ сияқты тәуекелі жоғары технологияларды енгізу кезінде де өте маңызды.

Цифрлық ортадағы құқықтық қатынастар объектілері технологиялық немесе инженерлік емес, тек заңды тұрғыдан қарастырылады. Мысалы, деректер құқықтардың объектісі ретінде қарастырылмайды, олар мәні бойынша құқықтық қатынастардың объектісі бола алмайды. Цифрлық ортадағы құқықтық қатынастардың ең қарапайым объектісі – цифрлық жазба, яғни сәйкестендіруге болатын нақты метадеректер. Сондай-ақ, объектілерге құқықтық қатынастар мен цифрлық инфрақұрылым пайда болатын цифрлық ресурстар мен платформалар кіреді. Дегенмен, бұл тізім толық емес; басқа да объектілерді қосу туралы ұсыныстар келіп түседі.

Цифрлық деректер биржасына келетін болсақ, біз көптеген нарық ойыншыларының, әсіресе АТ секторының нақты деректер алмасу алаңының пайда болуын және деректерге тең және ашық қол жеткізуді күтетінін көреміз. Деректерді монетсіздендіруді қашан көреміз деген бөлек мәселе, өйткені бүгінгі таңда деректерді елдің цифрлық экономикасында меншік деп санауға болмайды. Мұндай нарық пайдалы болады, мысалы, ЖИ модельдерін деректер массивінде оқытқысы келетін компанияларға. Сондықтан бүгінде деректер алмасу үшін заңды және ашық алаң қажет.

Цифрлық кодекстің технологиялық бейтараптығы ол көрсетілген нормалардың ұзақ мерзімділігіне кепілдік береді, дәл осы кодекс әлі жоба сатысында тұрғанда оның ережелері қабылданғаннан кейін де ескірмейді. Кодекс арқылы біз технологияларды емес, қоғамдық құқықтық қатынастарды реттейміз. Алайда, жаһандық деңгейде біз мұндай кодексті бірнеше жыл бұрын қабылдауымыз керек екенін түсінген жөн, өйткені заңдар жүйесі заңды белгісіздік пен шашыраңқы нормаларға ұласып, үйлесімділік пен келісушілік жоқ екендігі бұрыннан белгілі болды».

8-СЕССИЯ:

ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА ҮШІН ЦИФРЛЫҚ КӘСІПТЕРДІ ДАЙЫНДАУ

Цифрлық экономика жасанды интеллект, блокчейн, заттар интернеті, BigData және т. б. сияқты интернет-технологияларды қолдануға негізделген. Бұл даму мен инновацияның үлкен әлеуетін білдіреді, сонымен қатар студенттерден, жұмысшылардан және кәсіпкерлерден жаңа дағдылар мен құзыреттерді талап етеді. Цифрлық экономикада қандай мамандықтар сұранысқа ие болады? Адамдарды цифрлық ортада жұмыс істеуге қалай үйретуге және қайта даярлауға болады? Жаңа буын мамандарын оқыту үшін қандай ресурстар мен платформалар тартылады? Qazaqstan IGF сессиясының спикерлері осы және басқа да өзекті сұрақтарға барынша толық жауап беруге тырысты.

СЕССИЯ СПИКЕРЛЕРІ:

- **Қарлығаш Құралбаева**, Экономика ғылымдарының докторы, экономика ассоциативті профессоры, SDU университеті
- **Эльвира Омурчиева**, Қонаев университетінің Стратегиялық даму, халықаралық байланыстар және коммерцияландыру жөніндегі проректоры
- **Айгүл Қазбекова**, АХҚО Әкімшілігінің жобалық менеджері, AIFC Academy бағыты. Адами капиталды басқару және ұйымдастырушылық даму саласындағы сарапшы
- **Ғалымжан Чукумов**, Қазақстан Республикасы ІІМ Мақан Есболатов атындағы Алматы академиясының кәсіптік даярлық факультетінің бастығы, PhD, полиция полковнигі
- **Модератор: Елена Бычкова**, Aretera Public Affairs аға кеңесшісі, з.ғ.к.

8-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР

- Мамандық ұғымы бүгінде бірте-бірте өткенге айналады. Өткен ұрпақтар: «мен заңгермін немесе инженермін» деп айтқан және бұл мәлімдемелер 30 немесе 40 жыл бойы өзекті болатын. Қазіргі уақытта нарықтық шындық өте тез өзгеруде және статистика көрсеткендей, бүгінде алынған дағдылар 5-7 жылдан кейін ескіруі мүмкін. Ал технология саласында бұл дағдылардың ескіру мерзімі 2-3 жыл құрайды. Тиісінше, ЖОО-ға студенттің оқу мерзімі ішінде бағдарламаларды неғұрлым серпінді жаңартуды ойластыруы керек.
- Сондай-ақ, білім беру жүйесі көбінесе hard skills үйрететінін, бірақ soft skill дамытпайтынын түсінген жөн. Яғни, білім бейімділікті дамытуға емес, ақпарат алуға бағытталған.
- Цифрлық экономика қызығушылықты, ынтымақтастықты және өмірге төзімділікті марапаттайды.
- MIT-тің жаңа зерттеуіне сәйкес, команданың психологиялық қауіпсіздігі (ұятқа қалудан қорықпай өз көзқарасын батыл түрде айта білу) орташа IQ-ге қарағанда табысқа жету үшін жоғары мәнге ие.

- Барлық ЖОО-ға студенттердің цифрлық құзыреттіліктерін дамытуы қажет.
- Бүгінгі таңда жұмыс берушіге цифрлық дағдылардың тез, сапалы және тиімді болуы маңызды, мысалы, ЖИ-мен жұмыс істеу студенттерге осы сұраныстарға сәйкес келуге көмектеседі.
- Адамның табиғи интеллекті мен сыни тұрғыдан ойлауы сондай-ақ цифрлық дағдылармен қатар қатар дамуды қажет етеді.
- Жасанды интеллект жалпы көріністі көреді, бірақ көбінесе ұсақ бөлшектерді жіберіп алады. Сондықтан оның нәтижелерін оқуда да, жұмыста да әрқашан мұқият тексеру маңызды.
- Цифрлық экономика адами ресурстарсыз өмір сүре алмайды.
- Сондай-ақ студенттерге блокчейн технологиясының негіздерін, цифрлық экономиканы реттеуді, кибер құқықты және цифрлық тұрақтылық негіздерін үйреткен жөн.
- Дәстүрлі білім беруден басқа, студенттер үшін онлайн курстар, сертификаттау бағдарламалары, вебинарлар және басқа да қосымша дайындық түрлері сияқты қосымша және жоғары оқу орнынан кейінгі икемді оқыту форматтарына назар аудару маңызды.
- Цифрлық бағытты таңдаған студенттер біздің мемлекетіміздің болашақ дамуы мен трансформациясы үшін олардың маңызды рөлін түсінуі керек.

9-СЕССИЯ:

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ АКТИВТЕРДІ РЕТТЕУ

Криптоиндустрия сарапшылары мен тәжірибелі заңгерлер Қазақстандағы криптовалюталардың құқықтық мәртебесін және АХҚО юрисдикциясын дамыту туралы өзекті тақырыпты көтерді. Талқылау ортасында — цифрлық активтерді реттеу, пайдаланушылардың құқықтарын қорғау және нарықтағы операциялардың ашықтығын қамтамасыз ету мәселелері. Қатысушылар сонымен қатар қаржылық технологиялар мен блокчейн саласындағы жаңа бастамалар елдің цифрлық экономикасының тұрақты дамуына қалай ықпал ететінін қарастырды.

СЕССИЯ СПИКЕРЛЕРІ:

- **Салтанат Хусаинова**, Өңірдегі Marketing, PR & Communications Lead Solana Superteam
- **Виктория Ночевная**, Orion Central Asia Ltd заң мәселелері жөніндегі директоры, Blockhainkz and AI қауымдастығының тәуелсіз сарапшысы, Senior Lecturer Maqsut Narikbayev University
- **Естер Бабаджанян**, «Құқықтану» білім беру бағдарламасының жетекшісі, Teaching Professor Maqsut Narikbayev University
- **Бекжан Мутанов**, Freedom Horizons Ltd компаниясының қаржы технологиялары жөніндегі директоры. Fintech және блокчейн саласындағы тәжірибелі сарапшы
- **Модератор: Батырбек Омаров**, «BlockhainKZ and AI блокчейн технологияларын әзірлеушілер мен пайдаланушылар қауымдастығының» президенті

9-СЕССИЯ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША ҰСЫНЫМДАР

- Қазақстанға жақын елдер үшін Web3-хаб болу үшін криптовалюталар мен блокчейн жобалары бойынша нақты стратегиялық көзқарас қажет.
- Криптовалюталарды пайдалану және тұтастай алғанда, блокчейн жобаларының жұмысын түсіну бойынша халық үшін білім беру жобаларын дамыту аса маңызды.
- Цифрлық активтерді мұраға алу бөлігінде құқықтық алшақтық бар. Қазақстандағы классикалық мұрагерлік құқық қайтыс болған адамның цифрлық активтерін белгілі бір адамдарға беруді куәландыратын мұрагерлік шартты мойындамайды. Мұндай жағдайлар заңнаманы дамытуда ескерілуі тиіс.
- Цифрлық активтер саласындағы алаяқтық мәселесі қазір ерекше өткір.
- Компанияны АХҚО-ға (Реттеуші құмсалғышта) тіркеу кезінде тәуекелдерді басқару мен деректер қауіпсіздігінің нақты белгіленген саясатына (оның ішінде мануалдар мен нұсқаулықтарға) назар аудару өте маңызды.

- Алаяқтарға немесе заңсыз биржаларға тап болмау үшін Қазақстанда қызметті жүзеге асыруға құқығы бар биржалар көрсетілген «Цифрлық активтер қызметтерінің провайдерлері» бөлімінде АХҚО-ның жария тізіліміне жүгінген жөн. Бірақ бұл тізілімде сіз олардың лицензиясының мәртебесін үнемі тексеріп отыруыңыз керек, өйткені өткен жылы биржада АХҚО лицензиясы болған болуы мүмкін, бірақ биыл лицензия ұзартылмаған немесе қайтарып алынған болуы мүмкін.
- Жақын арада қамтамасыз етілген цифрлық активтер дәстүрлі қаржы құралдарын алмастырады деген болжам бар. Мысалы, KASE сияқты дәстүрлі қор биржалары салымдарды тарту үшін дәстүрлі де, токенделген құралдарды да іске қосады.
- Цифрлық экожүйе біртіндеп дәстүрлі экожүйені алмастырады және болашақта токенизация бүкіл қаржы индустриясының негізгі бөлігін алады.
- Елеулі эволюциядан өткен Қазақстандағы цифрлық активтер нарығы әлемдегі ең жетілген және реттелетін нарықтардың бірі болып табылады.
- Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі өзінің реттеуші құмсалғышында криптовалюта индустриясының ойыншылары үшін жеке лицензиялау стандарттарын енгізіп жатқаны айқын оң үрдіс болып табылады. Жаңа ойыншыларға осы процеске қатысуға тырысу ұсынылады, өйткені осы кезеңде ҚР Ұлттық Банкі өзінің экожүйесінде жаңа жобалардың сәтті іске қосылуына мүдделі болады.
- Дегенмен, мемлекет жаһандық нарық ойыншылары мен ірі инвесторлар әрқашан реттеу жеткілікті либералды елдерге көшетініне де назар аударуы керек; реттеу «қамшы мен пірәндік» түрінде ғана емес орын алуы маңызды.
- Крипто нарығында қазақстандық және халықаралық жобалар азды-көпті тең дәрежеде тіркелуі арасында салауатты теңгерім болуы тиіс.
- Қартех стартаптарын қолдау маңызды, өйткені олар ірі корпорациялардан айырмашылығы әрқашан жаңашылдық нүктелері болып табылады.
- Цифрлық активтерді реттеу аспектілерін білетін және түсінетін білікті кадрлардың жеткіліксіз санында үлкен проблема бар. Мысалы, крипто-активтерді сатып алатын заңды тұлға көбінесе оларды тауарлық-материалдық қорлардың балансына қалай алу керектігін білмейді.
- Ұлттық цифрлық активтерді дамыту кезінде пайда бола бастайтын жаңа алаяқтық схемаларға дайын болу маңызды.

БАСПАСӨЗ БАСЫЛЫМДАРЫ

БАҚ фокуссындағы Интернетті басқару жөніндегі үшінші ұлттық форум: белсенді медиа-сүйемелдеу форумның негізгі тақырыптары мен пікірталас нәтижелерінің бейінді сарапшыларды, академиялық қауымдастықты, студенттерді және азаматтық қоғам өкілдерін қоса алғанда, мүдделі тараптардың барынша кең ауқымы үшін қолжетімділігін кеңейтуге мүмкіндік беретін негізгі факторға айналды.

Qazaqstan IGF 2025 жөнінде қазақ және орыс тілдеріндегі телехабарларды, жаңалықтар мақалаларын қоса алғанда, қазақстандық БАҚ-та 39 рет атап өтілді. Форумда барлығы 25 БАҚ аккредиттелген. Іс-шараға дейін 16 анонс-мақала жарияланды және іс-шарадан кейін өткен форумға шолу жасалып 23 мақала жарияланды.

ХАБАРЛАНДЫРУЛАР:

№	Күні	БАҚ	Тақырыпаты	Сілтеме
1	17.09.2025	Naryk.kz	«Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025» форумы өтеді.	https://naryk.kz/news/internetti-basqaru-jonindegi-qazaqstan-igf-2025-forumy-otedi
2	17.09.2025	Exclusive.kz	Алматыда Qazaqstan IGF 2025 интернетті басқару бойынша үшінші Ұлттық форум өтеді	https://exclusive.kz/v-almaty-sostoitsja-tretij-nacionalnyj-forum-po-upravleniju-internetom-qazaqstan-igf-2025/
3	17.09.2025	bizmedia.kz	Алматыда Qazaqstan IGF 2025 интернетті басқару бойынша үшінші Ұлттық форум өтеді	https://bizmedia.kz/2025-09-17-v-almaty-sostoitsya-tretij-naczionalnyj-forum-po-upravleniyu-internetom-qazaqstan-igf-2025/
4	17.09.2025	optimism.kz	Алматыда Qazaqstan IGF 2025 интернетті басқару бойынша үшінші Ұлттық форум өтеді	https://optimism.kz/2025/09/17/v-almaty-sostoitsya-tretij-naczionalnyj-forum-po-upravleniyu-internetom-qazaqstan-igf-2025/

5	17.09.2025	Qazaqpress.kz	Алматыда, үшінші рет «Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025» атты ұлттық форум өтеді	https://qazaqpress.kz/2025/09/17/almatyda-%D2%AFshinshi-ret-internetti-bas%D2%9Baruzh%D3%A9nindegi-qazaqstan-igf-2025-atty-%D2%B1lty%D2%9B-forum-%D3%A9tedi/
6	17.09.2025	Stan.kz	Алматыда үшінші рет “Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025” атты ұлттық форум өтеді	https://stan.kz/almatida-ushinshi-ret-internetti-baskaru-zhonindegi-qaz-423500/
7	17.09.2025	Zakon.kz	Алматыда үшінші рет «Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025» атты ұлттық форум өтеді	https://kaz.zakon.kz/kogam-tynysy/6068119-almatyda-shnsh-ret-internett-basaru-zhnndeg-Qazaqstan-IGF-2025-atty-lty-forum-ted.html
8	17.09.2025	Zakon.kz	Алматыда Qazaqstan IGF 2025 интернетті басқару бойынша үшінші Ұлттық форум өтеді	https://www.zakon.kz/ekonomika-biznes/6491201-v-almaty-sostoitsya-tretiy-natsionalnyy-forum-po-upravleniyu-internetom-Qazaqstan-IGF-2025.html
9	17.09.2025	BlueScreen	Алматыда Qazaqstan IGF 2025 интернетті басқару бойынша үшінші Ұлттық форум өтеді	https://t.me/bluescreenkz/14670
10	17.09.2025	Profit.kz	15 қазанда Алматыда Интернетті басқару жөніндегі үшінші Ұлттық форум өтеді	https://profit.kz/news/71626/Anons-Qazaqstan-IGF-2025/
11	17.09.2025	Exclusive (Instagram)	15 қазанда Алматыда Интернетті басқару жөніндегі үшінші Ұлттық форум өтеді	https://www.instagram.com/exclusivekaz/p/DOsyb5xk6yB/
12	18.09.2025	The tech	15 қазанда Алматыда Интернетті басқару жөніндегі — Qazaqstan IGF үшінші Ұлттық форум өтеді	https://the-tech.kz/15-oktyabrya-v-almaty-sostoitsya-naczionalnyj-forum-po-upravleniyu-internetom-qazaqstan-igf/

13	17.09.2025	Kapital.kz	Алматыда Qazaqstan IGF 2025 интернетті басқару бойынша үшінші Ұлттық форум өтеді	https://kapital.kz/business/140695/v-almaty-sostoitsya-tretij-nacionalnyj-forum-po-upravleniyu-internetom-qazaqstan-igf-2025.html
14	17.09.2025	7news.kz	Алматыда Qazaqstan IGF 2025 интернетті басқару бойынша үшінші Ұлттық форум өтеді	https://7news.kz/post/v-almaty-sostoitsya-tretiy-natsionalnyy-forum-po-upravleniyu-internetom-qazaqstan-igf-2025
15	17.09.2025	Finance.kz	Алматы цифрлық диалог орталығына айналады: Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025 үшінші Ұлттық форум	https://finance.kz/news/almatystanet-tsentrom-tsifrovogo-dialoga-tretiy-natsionalnyy-forum-po-upravleniyu-internetom-qazaqstan-igf-2025
16	17.09.2025	BesMedia	Алматыда Интернетті басқару жөніндегі үшінші ұлттық форум өтеді	https://bes.media/news/v-almati-proydyot-tretiy-natsionalniy-forum-po-upravleniyu-internetom-24b93b/

БАСПАСӨЗ ЕСЕПТЕРІ:

№	Күні	БАҚ	Тақырыпаты	Сілтеме
1	15.10.2025	Naryk.kz	Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025 Ұлттық форум өтіп жатыр	https://naryk.kz/news/internetti-basqaru-jonindegi-qazaqstan-igf-2025-ulttyq-forumy-otip-jatyr
2	15.10.2025	Exclusive.kz	Алматыда Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025 үшінші Ұлттық форум өтуде	https://exclusive.kz/v-almaty-prohodit-tretij-nacionalnyj-forum-po-upravleniju-internetom-qazaqstan-igf-2025/
3	15.10.2025	Profit.kz	Алматыда Qazaqstan Интернетті басқару жөніндегі ұлттық форум өтуде	https://profit.kz/news/71977/V-Almati-prohodit-Nacionalnij-forum-po-upravleniu-internetom-Qazaqstan/

4	15.10.2025	Regtv.kz	Алматыда Qazaqstan Интернетті басқару жөніндегі ұлттық форум өтуде	https://regtv.kz/2025/10/15/ent-v-almaty-prohodit-nacionalnyi-forym-po-upravleniu-internetom-qazaqstan.html
5	15.10.2025	Stan.kz	Алматыда интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025 атты үшінші Ұлттық форум өтіп жатыр	https://stan.kz/almatida-internetti-baskaru-zhonindegi-qazaqstan-igf-20-424852/
6	15.10.2025	Baq.kz	«Жасанды интеллект тек пайда әкелмейді»: Мамандар цифрлық қауіптің артуы туралы ескерту жасады	https://baq.kz/zhasandy-intellekt-tek-payda-akelmeydi-mamandar-tsifrlyq-qauiptin-artuy-turaly-eskertu-zhasady-200023435/
7	15.10.2025	Bizmedia.kz	Алматыда Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025 үшінші ұлттық форум өтуде	https://bizmedia.kz/2025-10-15-v-almaty-prohodit-tretij-naczionalnyj-forum-po-upravleniyu-internetom-qazaqstanigf-2025/
8	15.10.2025	Optimizm.kz	Алматыда Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025 үшінші ұлттық форум өтуде	https://optimism.kz/2025/10/15/v-almaty-prohodit-tretij-naczionalnyj-forum-po-upravleniyu-internetom-qazaqstanigf-2025/
9	15.10.2025	Exclusive.kz (Instagram)	Алматыда Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025 үшінші Ұлттық форум өтуде	https://www.instagram.com/p/DP1CfiWEQhS/
10	16.10.2025	Kapital.kz	Цифрлық кодекс туралы не белгілі	https://kapital.kz/tehnology/141545/chto-izvestno-o-cifrovom-kodekse.html
11	16.10.2025	Zakon.kz	Алматыда Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025 үшінші Ұлттық форум өтті	https://www.zakon.kz/sobytiia/6494514-v-almaty-proshel-tretiy-natsionalnyy-forum-po-upravleniyu-internetom-Qazaqstan-IGF-2025.html

12	15.10.2025	Қазақстан ТВ	Сарапшы: IT саласын дамытуда Қазақстанның мүмкіндігі көп	https://www.youtube.com/watch?v=FYyh_6JviFk
13	15.10.2025	Атамекен бизнес арнасы (22:59 мин)	Сарапшылар: киберқауіпсіздік үшін елге 30 мың маман қажет	https://www.youtube.com/watch?v=n6EBEswE10s&list=PLF_q1d61nzYxJe3R0VLPmvT2Myww_M3rl&index=3
14	19.10.2025	Orda.kz	ҚР-дағы киберқылмыс: хакерлер мен алаяқтар қайдан пайда болады және олардан өзіңізді қалай қорғауға болады?	https://orda.kz/kiberprestupnost-v-rk-otkuda-k-nam-lezut-hakerys-moshennikami-i-kak-ot-nih-zaschititsja-408056/
15	17.10.2025	cronos.asia	Қазақстандағы интернетті көпжақты басқару: цифрлық бақылауға қарсы сөз бостандығы	https://cronos.asia/it-tehnologii/qazaqstan-igf-2025
16	17.10.2025	cronos.asia (Instagram)	Интернет сенім немесе бақылау	https://t.me/ca_cronos/23748
17	15.10.2025	Ерлик Кебекбай (Facebook)	Эстонияның Қазақстандағы Елшісінің айтуынша, бұл елде электронды сайлаудың үлесі 50 пайызды құрайды.	https://www.facebook.com/share/17PJSQTFaw/
18	20.10.2025	BesMedia	Qazaqstan IGF 2025 Ұлттық форумы интернет пен ЖИ болашағын талқылау үшін сарапшыларды жинады.	https://bes.media/news/natsionalniy-forum-qazaqstan-igf-2025-sobral-ekspertov-dlya-obsuzhdeniya-budushego-interneta-i-ii-081bf8/
19	20.10.2025	AlmaLife.kz	Алматыда интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025 атты үшінші Ұлттық форум өтіп жатыр	https://almalife.kz/events/6973-almatyda-internetti-bas-aru-zh-nindegi-qazaqstan-igf-2025-atty-shinshi-ltty-forum-tip-zhatyr
20	20.10.2025	AlmaLife.kz	Алматыда Интернетті басқару жөніндегі Qazaqstan IGF 2025 үшінші Ұлттық форум өтуде	https://almalife.kz/events/6974-v-almaty-prokhodit-tretij-natsionalnyj-forum-po-upravleniyu-internetom-qazaqstan-igf-2025

21	20.10.2025	Дмитрий Слинко (Facebook)	AI ФИШИНГКЕ ҚОСЫЛАДЫ	https://www.facebook.com/share/p/169KzKpjMg/
22	20.10.2025	bluescreen.kz	Жауапты интернет және этикалық ЖИ: Алматыда Qazaqstan IGF 2025 форумы өтуде	https://bluescreen.kz/otvietstviennyi-intierniet-i-etichniy-ii-v-almaty-prokhodit-forum-qazaqstan-igf-2025/
23	20.10.2025	respublika.kz.media	Қазнет: билік пен қоғамның «сағаттарындағы» уақыт неліктен өзгеше	https://respublika.kz.media/archives/151900

КЕЛЕСІ QAZAQSTAN IGF-ТІ ЖІБЕРІП АЛМАУ ҮШІН БАЙЛАНЫСТА БОЛЫҢЫЗ

<https://t.me/igfkz>

<https://www.youtube.com/@IGFQazaqstan/streams>

<https://www.instagram.com/igf.kz/>

<https://www.facebook.com/igf.qazaqstan/>

QAZAQSTAN IGF ҰЙЫМДАСТЫРУ КОМИТЕТІ:
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНТЕРНЕТТІ БАСҚАРУ ЖӨНІНДЕГІ
ҰЛТТЫҚ ФОРУМ

QAZAQSTAN IGF ҮЙЛЕСТІРУШІСІ: ВАДИМ МЕЛЯКОВ

Алматы, Қазақстан, SmArt.Point

М.: +7 (775) 007-81-99

Электрондық мекенжайы: melyakov@ifkz.org